

Andana
editorial
www.andana.net

 vagó de versos

La vida contada a un nen del veïnat

Vicent Andrés Estellés
dibuixos de **Miguel Ángel Díez**

Vagó de versos Guia didàctica

Elaborada per
Equip Andana Editorial

Contingut

Fitxa del llibre / Per què llegir Estellés?

Les claus d'aquesta antologia / Nota biogràfica de l'autor

Suggeriments per al professorat / Activitats per als alumnes

La vida contada a un nen del veïnat

Autor: **Vicent Andrés Estellés**

Dibuixos: **Miguel Ángel Díez**

Andana Editorial / Algemesí, 2010

Col·lecció: «VAGÓ DE VERSOS», núm. 3

Format: 20×16 cm, 64 pàgs. Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: A partir de 8 anys.

La vida ens era una sorpresa, una granota viva a la butxaca... així brolla la vida de la poesia de **Vicent Andrés Estellés** (Burjassot, 1924 - València, 1993). Amb els seus versos podem assaborir els xicotets plaers de cada dia, com menjar-nos un pimentó torrat o olorar el pa acabat de coure. Però, també ens endinsa en l'amor i la mort, perquè formen part de la vida.

Aquests poemes són un cant a la gent del carrer, al país, a la terra, a la nostra llengua. La vida contada a un nen del veïnat és l'antologia del gran poeta especialment apropiada per als més menuts i, també, per als qui encara gaudeixen de la il·lusió per la infantesa, de la sorpresa per la vida.

Per què llegir Estellés?

Pel seu llenguatge assequible, per pròxima i actual, l'obra d'Estellés, o almenys una bona part, pot ser un excel·lent mitjà per a iniciar els nostres alumnes en la lectura de poesia, perquè l'atractiu dels seus textos resultarà sempre molt superior a les dificultats que el lector novell hi haurà de vèncer. Estellés, escrivint sempre en un estil molt acostat a la llengua col·loquial, va aconseguir una alta qualitat literària. De fet, ara mateix, la seua poesia és la que més circulació té entre nosaltres.

És de bon tros el poeta més llegit pels valencians. Donant-lo a conèixer entre els nostres joves, fem alhora obra cívica i cultural. Estellés és per a nosaltres un referent de primer ordre, també un excel·lent mestre de llengua i un excel·lent mestre de poesia.

Si la formació de lectors en aquest gènere literari és, sens dubte, una de les assignatures pendents de l'ensenyament a casa nostra, Vicent Andrés Estellés ens ofereix una valuosa porta d'accés a l'experiència poètica, dins l'espai escolar.

Les claus d'aquesta antologia

Amb aquest objectiu hem concebut la present antologia, adreçada als infants ja des del títol: *La vida contada a un nen del veïnat*.

El nom ja ho diu: hi trobareu una tria de textos feta pensant en els xiquets, les paraules d'un adult savi que s'adreça al lector contant una vida, la seua, una experiència que es pot compartir, que esdevé comprensible per a qualsevol lector atent, en aquest cas per a lectors que han viscut pocs anys encara, que, precisament per això, els pot interessar com es veu la vida des de l'altre extrem, des de l'extrem oposat a on ells es troben: per algú que ja ha recorregut una gran part del seu cercle vital, i recorda.

Lògicament, no cal llegir els poemes pel mateix ordre que els presenta l'antologia. Fins i tot

és més aconsellable no fer-ho. Saltar-se'n, triar-ne un més avant o més arrere, contribueix a fer la lectura més imprevisible i, per tant, més interessant. A l'hora de fer el comentari d'un poema, és aconsellable de numerar els versos de cinc en cinc: 5, 10, 15, 20...

El vint-i-sis poemes triats, des d'un punt de vista temàtic, els podríem classificar així:

La casa dels pares, la terra.

- ▶ "Jocs prohibits" p 13
- ▶ "L'ofici" p 14
- ▶ "M'estime molt, de bon matí, treballar el meu hort" p 19

Haver de viure.

- ▶ "La vida contada a un nen del veïnat" p 17
- ▶ "Nen que agafes la pedra del sòl alegrement" p 28
- ▶ "Goig del carrer" p 29

L'autoritat i el poble, els altres.

- ▶ "Cançó de la rosa del paper" p 24
- ▶ "Cançó de la lluna" p 33

L'amor, la primera joventut.

- ▶ "Bolero de l'Alcúdia" p 23
- ▶ "El mes de maig que precipita" p 32

Marit i muller, l'amor a casa.

- ▶ "El primer pis, venint del cel, era el nostre" p 36
- ▶ "Deixa'm que et pense, que t'invente; deixa" p 39

La taula, els plaers de cada dia.

- ▶ "M'agraden molt les albergínies" p 18
- ▶ "Res no m'agrada tant" p 20
- ▶ "M'he estimat molt la vida" p 22

Les dimensions de l'amor.

- ▶ “Sabia que vindries, que ja era” p 44
- ▶ “Amor i amor quan plou i quan fa sol” p 47
- ▶ “Ai, si possible fos” p 48

Els infants perduts i altres veus de la natura.

- ▶ “Canten ocells al dematí al balcó” p 40
- ▶ “Canten els cors en el capvespre” p 42
- ▶ “Aquest mar que sabem” p 53

La mort.

- ▶ “Cançó de bressol” p 50
- ▶ “Avui, que faria sis mesos” p 51
- ▶ “És així, si us plau” p 54
- ▶ “Anem anant” p 56
- ▶ “Em posareu entre les mans la creu” p 58

Biografia de l'autor

Vicent Andrés Estellés va nèixer el 4 de setembre de 1924, a Burjassot, a la comarca de l'Horta de València. El seu pare era el forner del poble. Va passar la seva infància a Burjassot, població de la qual sempre va conservar un bon record, així com de la família i dels seus amics.

Quan va esclatar la guerra civil espanyola tenia 12 anys i ja havia començat a escriure algunes peces teatrals que ell anomena “de combat”. La guerra fa que deixe els estudis, però llegeix una gran quantitat de llibres que li va deixar un veí. Entre les lectures d'aquella època hi ha poemes de García Lorca i Antonio Machado, de Mossèn Cinto, de Teodor Llorente, de Josep Maria de Sagarra, de Josep Carner.... Acabada la guerra, va començar a treballar de forner, com el seu pare; després, d'orfebre, de mecanògraf i d'ordenança.

Posteriorment, va ingressar a l'Escola Oficial de Periodisme de Madrid. En tornar a València, el

1948, va començar a treballar com a periodista a *Las Provincias* publicació de la qual va arribar a ser el redactor en cap el 1958, càrrec que va exercir fins a l'any 1978, que va ser arbitràriament substituït. A València, va dur a terme la seua etapa d'escriptura poètica més important. Cap a inicis dels anys cinquanta, inicia la seva amistat amb intel·lectuals com Manuel Sanchis Guarner i Joan Fuster. El seu primer llibre va ser *Ciutat a cau d'orella* (1953).

Els temes recurrents en la poesia d'Estellés són la fam, el sexe, la mort i l'amor, construïts fonent diversos registres.

El gruix de l'obra d'Estellés es va donar a conèixer paral·lela al desenvolupament del moviment popular de la Nova Cançó i s'hi va relacionar íntimament. L'autor va participar en nombrosos recitals conjunts, Lluís Miquel, Celdoni Fonoll, Santi Arisa, Miquel Gil, Paco Muñoz, Carles Barranco, Xambó, Josep Blay, entre d'altres.

Va morir a València, el 27 de març de 1993. Moltes poblacions valencianes han posat el nom del poeta a un dels seus carrers i places.

Text elaborat a partir de la documentació de la pàgina de la AELC, de X. R. Trigo.

Més informació: <http://www.escriptors.cat/autors/andresv/index.php>

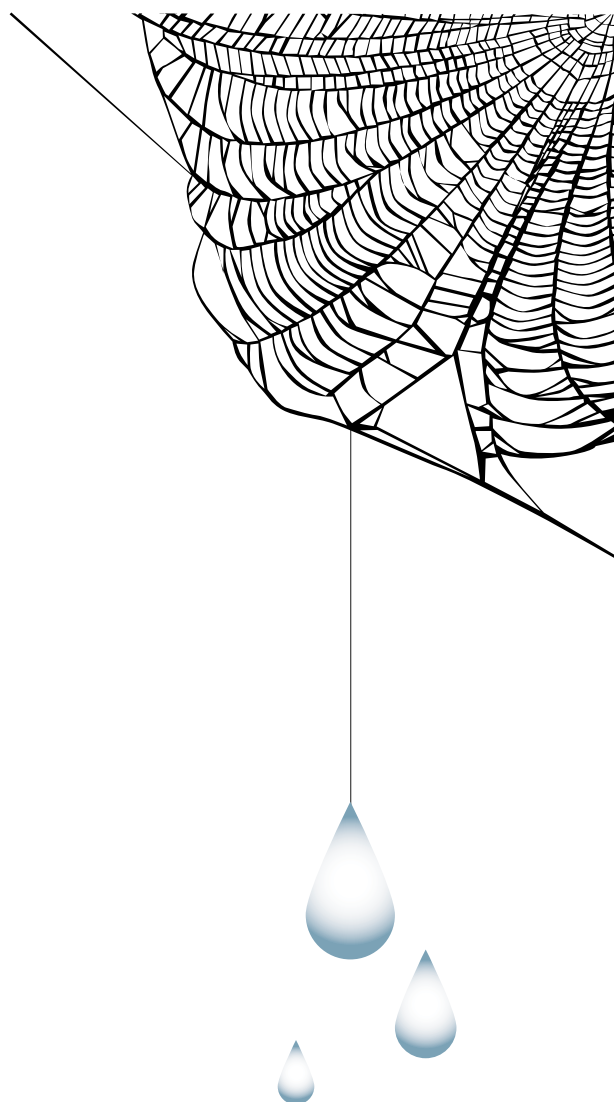
Suggeriments per al professorat

A continuació trobareu algunes claus i suggeriments dels poemes de l'antologia. A més, també podeu trobar **les solucions** de les activitats per a l'alumnat.

1 "Jocs prohibits" (p 13)

Classificació per temes: *la casa dels pares, la terra.*

- 1.1 Li agradaria escriure en una **andana**.
- 1.2 Encara que no ho diu, cal suposar que parla d'una casa vella, la **dels seus pares**, on va viure **la seua infantesa**.
- 1.3 Una andana era la **part més alta de la casa, contra la teulada**, on **es guardaven les collites**. Unes es conservaven penjades, altres en canyissos, unes altres on passara l'aire, per evitar la humitat.
- 1.4 *Encara que m'estiga lleig de dir-ho* és una frase feta; vol dir que la persona **sent una certa vergonya** per l'afirmació que ha fet.
- 1.5 Aquesta vergonya es relaciona **amb el títol** –Jocs prohibits– i amb l'afirmació *resulte llavors l'home feliç*. Té una certa vergonya per la seua **felicitat** quan enyora la infantesa.
- 1.6 El poema consta de dues parts:
 La primera, parla en **sentit propi** (versos 1-8): *M'agradaria... una biga*.
 L'autor hi descriu un espai físic, tal com és, introduït per una confessió: *M'agradaria...*
 La segona, hi predomina el **sentit figurat** (versos 8-12): *Veig... de dir-ho*.
 Es tanca amb una confessió final (versos 11-12), precedida d'un símbol o metàfora que cal interpretar: **la teranyina desenvolupant un tema únic de cristall i música**.
- 1.7 Una interpretació possible: si relacionem aquesta poema amb "No escric èglogues", d'*El llibre de meravelles*, que comença:
*No hi havia a València dos cames com les teues.
 Dolçament les recorde, amb els ulls plens de llàgrimes,
 amb una **teranyina de llàgrimes als ulls**.*
 La *teranyina* és l'efecte de **visió borrosa, de qui té els ulls plens de llàgrimes**. Potser vol dir això, doncs, també a "Jocs prohibits": el poeta s'ha emocionat recordant la casa dels pares, la seua infantesa.

2 "L'ofici" p 14

Classificació per temes: *la casa dels pares, la terra.*

2.1 El tu del poema fa referència **al mateix poeta**: es parla a ell mateix en segona persona.

2.2 Dit en primera persona, el poema restaria així:

*Venia d'una llarga família de forners,
i a mi m'agradaria ser forner, com els meus, (versos 1-2)*

*Jo seria forner, com ho foren els meus.
I al costat del meu pare aprenguí l'ofici,
nit a nit, dia a dia, i ara en tinc l'enyorança. (versos 14-16)*

*Allò que més m'agrada, d'on em vénen els versos,
els arraps en la carn, aquells dies salvatges
quan entrava els feixos de pinassa en el forn. (versos 20-22)*

2.3 El poeta identifica l'impuls d'escriure amb **el treball al forn** (versos 21-23): *Allò que més... en el forn, durant la seua infantesa i primera joventut: al costat del teu pare* (vers 15).

2.4 El poeta es compara a ell mateix **amb un pa**, perquè es considera **ferit com el pa** amb la ganiveta:

*creuar amb una ràpida ganiveta la pasta, (vers 6)
Una amarga enyorança per a tota la vida
et creua el pit de banda a banda amb aquell ràpid
senyal de ganiveta que no pots oblidar. (versos 17-19)*

2.5 No es tracta d'una ferida física, no feta amb un objecte tallant, sinó amb l'enyorança, un **sentiment** (al pit): el d'un temps passat feliç, recordat, que no tornarà mai més, la infantesa.

2.6 Al poema hi podem fer un inventari de termes relacionats amb l'ofici de forner:

panera: Cistella resistent, feta de canya, joncs, vímet, per a tindre el pa o altres coses.

pinassa: Ramulla amb fulles seques de pi.

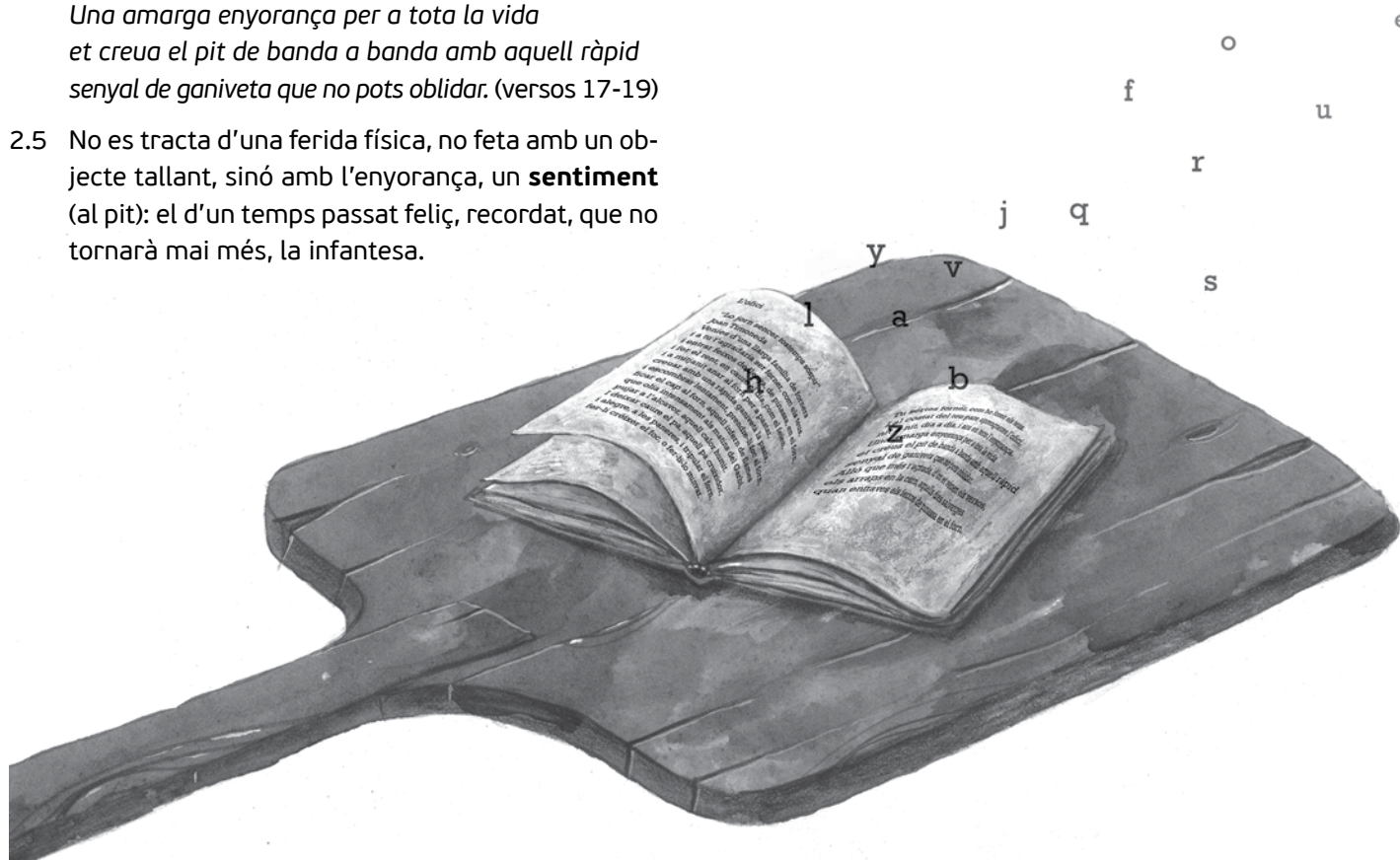
feix: Conjunt de formes allargades posades en paral·lel i lligades.

pastar: Mesclar i remenar, fer una pasta.

escombrar: Agranar la cendra del forn.

alcavor: Cambra construïda dalt del forn.

rent: Pasta fermentada que es barreja amb una altra pasta per fer-la fermentar, com ara per fer pujar el pa.

3 "La vida contada a un nen del veïnat" p 14

Classificació per temes: *haver de viure*.

Aquest poema fóra recomanable comparar-lo amb "M'he estimat molt la vida" p 22

3.1 Tenim un poema de caràcter **narratiu**, llevat del **darrer vers** (v 18), que és una frase que ve a interrompre el fil de la narració, que podria haver continuat. Així ho fan pensar els punts suspensius (vers 17)

3.2 *Ja t'has menjat el berenar?* és una frase que **s'adreça a un infant**, dita **per un adult**, per fer que canvie d'activitat, fer-lo callar o fer-li que deixi de jugar, i dedique la seua atenció al berenar. **L'infant imaginava el conte i un adult li interromp el pensament**.

3.3 Aquesta interrupció podem relacionar-la amb **i no li feien cas** (vers 16).

3.4 La Vida era **tan bella i delicada** [massa bella i delicada?] que l'home **no sabia què fer amb ella** (versos 3-6).

3.5 L'home hi reaccionava **dormint** (vers 6), però no n'hi havia prou, perquè cada matí s'havia de despertar, tornava a **patir** i a plorar (versos 7-10).

3.6 Podríem donar les següents definicions:

bolquer: Peça de teixit, o altre material, absorbent amb què s'embolca el baix ventre dels xiquets que encara no retenen les seues evacuacions. (vers 12)

setrill: Recipient de vidre o terrissa per a contenir oli. (vers 13)

nitroglicerina: líquid groc, explosiu molt potent. (vers 13)

3.7 Les situacions descrites als versos 12 i 13 (*com qui duu un nen de bolquers i com qui duu un setrill de nitroglicerina*) s'assemblen en el perill, **l'atenció absoluta** que exigeixen: no et pots distraure un moment, no et poden caure a terra.

3.8 Quan volia mostrar la Vida als altres, **no li feien cas** (vers 16), perquè tots en tenien.

3.9 Podem dir que la Vida és extraordinària i meravellosa perquè és **bella i delicada** (vers 3), però també normal i corrent perquè **tots en tenien** una (vers 16).

4 “M’agraden molt les albergínies” p 18

Classificació temàtica: *la taula, els plaers de cada dia*, encara que també podria caure dins *marit i muller, l’amor a casa*.

4.1 Ella ha fet les albergínies fregides, arrebossades amb farina.

4.2 Treballem el lèxic:

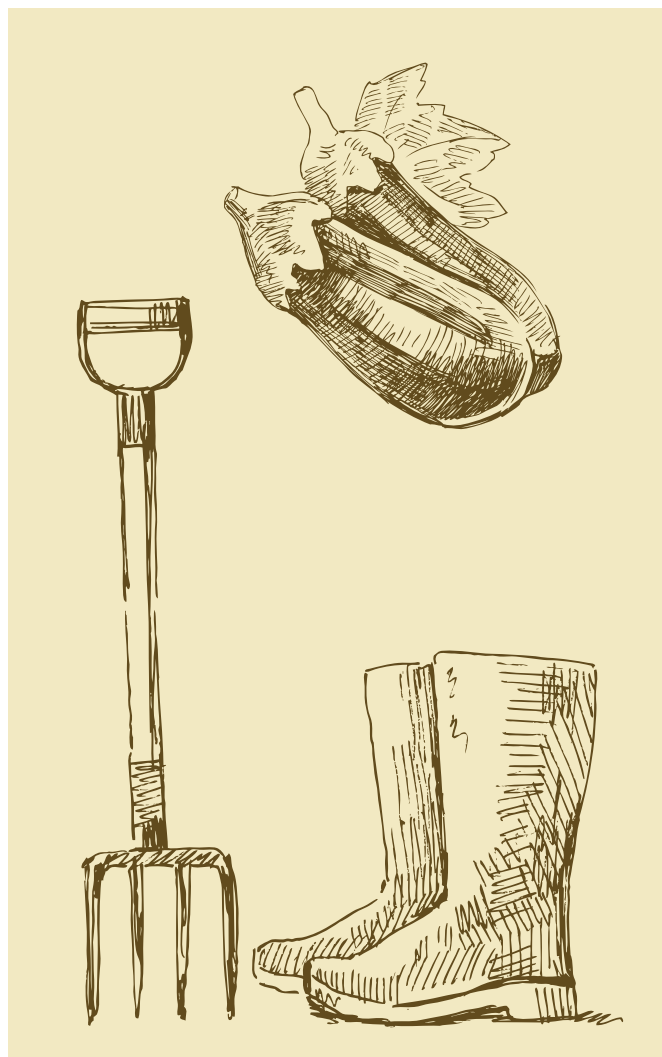
pitxer: S’hi pot posar aigua, vi, cervesa...

llesques: Tallades

palaies: Peixos prims i plans, semblants als llenquados

demorar: Ajornar, retardar.

4.3 El poeta diu que **es casarà** amb la cuinera (vers 12). No deu parlar seriosament, es tracta d’una **broma**, exagera. Potser ja són casats, ja que així ho suggereix l’entorn domèstic. El poeta simplement expressa **el bon humor, el plaer** que troba menjant a taula.

5 “M’estime molt, de bon matí, treballar el meu hort” p 19

Classificació temàtica: *la casa dels pares, la terra* (discutible).

5.1 Treballem el lèxic:

vinclat : encorbat.

breus : curts.

arrenque les brosses nocives : birbar.

lletugues : encisams.

les bledes, les lletugues, els raves, les tomaques : hortalisses.

solcs : obertures llargues i estretes en la terra.

5.2 Podem datar el poema, el dia **19 de juliol del 1969**, o l’endemà (és una notícia!), quan els astronautes de l’Apollo 11 hi van posar els peus.

5.3 Des d’un punt de vista temàtic, aquest poema es pot relacionar amb “Jocs prohibits” i amb “L’ofici”, per dues raons:

En aquests dos poemes hi ha també una **presència de la terra** (les **collites** a l’andana, en el primer cas, i la **llenya**, en el segon cas), del món tradicional i familiar (**la casa i el forn de la família**).

El treball a la terra per al poeta deu anar associat a la idea dels pares, del món tradicional i familiar.

5.4 El poeta oposa, per una banda, el món tradicional, el món o temps antic, del treball primitiu de la terra (versos 1-4) i, per l’altra, el món del futur, de la tecnologia, dels viatges a l’espai (vers 5).

5.5 El poeta **ignora el món llunyà, del futur**, i tria el temps de la tradició, del treball lent i primitiu de la terra:

m’he girat a mirar-la, vinclat sobre el solc;

no he vist res i he continuat. (versos 6 i 7)

Podríem discutir si Estellés ací és sincer o conseqüent (no és el mateix). Ell no es va dedicar molt a treballar la terra, va ser redactor en cap d’un important diari de València. Segurament expressava només una enyorança, (com a “Jocs prohibits” i a “L’ofici”), no cap decisió real de futur.

6 "Res no m'agrada tant" p 20

Classificació temàtica: *la taula, els plaers de cada dia.*

6.1 Treballem el lèxic:

mes: Però.

mollar: Fàcil de partir.

enramar: Adornar, especialment un carrer, escampant-hi rama, fulles o flors.

tongada: Part d'una sèrie que es realitza d'una sola vegada, distintes capes en una pila de coses.

6.2 A "Jocs prohibits" hi trobem **pebrera** (vers 6) en lloc de *pimentó*. Altres sinònims podrien ser: *pebrot*, *primentó* (Vall d'Albaida), *bajoca* (l'Alcoià).

6.3 L'autor barreja paraules cultes i col·loquials en un mateix text. Classifica les següents segons aquest criteri (assenyalant una creu a la casella) i fes-les coincidir amb el seu sinònim o expressió equivalent.

L'enlaire àvidament, eucarísticament.

Arribe a l'èxtasi, a l'orgasme.

Cloc els ulls i me'l fot

registre col·loquial		registre culte
cloc (cloure)		X tanque
èxtasi		X exaltació
eucarísticament		X solemnement
àvidament		X amb moltes ganes
orgasme		X un gran plaer
me'l fot (fotre-se'l)	X	me'l menje
enlaire (enlairar)		X alce

7 "M'he estimat molt la vida" p 22

Classificació temàtica: *la taula, els plaers de cada dia.*

Aquest poema, de molt fàcil comprensió, fóra recomanable comparar-lo amb "La vida contada a un nen del veïnat" (p 17)

Una sola dificultat lèxica, *passarell* o *passerell*: Un ocell

7.1 L'autor oposa dues formes d'entendre la vida:

com a plenitud, cosa total (vers 2)

com un seguit d'exemples, de casos concrets (sense definició genèrica), de situacions o fets sense importància aparent (versos 3-18).

7.2 Si comparem "M'he estimat molt la vida" i "La vida contada a un nen del veïnat" (p 17), veiem que:

En el segon, *Vida* s'escriu amb majúscula (versos 2 i 11) i és causa d'inseguretat –*no sabia què fer amb ella* (versos 4 i 5)–, de preocupacions i de tristor: *congoixa* (vers 8), *desig enorme de plorar* (vers 10), de callar *tristíssim* (vers 17). Molt probablement som davant la *Vida* com a *plenitud, cosa total*, tal com la defineix en l'altre poema.

En el primer, en canvi, la *vida* s'escriu amb minúscula (versos 1 i 8), i l'autor ens adverteix que li agrada *tot amb el seu nom petit sempre en minúscula* (vers 15). Aquesta vida en minúscula dóna un balanç molt positiu: és la dels plaers de cada dia, una vida que li agrada i que s'estima.

8 "Bolero de l'Alcúdia" p 23

Classificació temàtica: *l'amor, la primera joventut.*

8.1 El bolero és un ball antic, de carrer o **de plaça**, una variant del qual es balla en un poble que es diu l'Alcúdia. N'hi ha uns quants amb aquest nom: els més importants a la Ribera i a l'illa de Mallorca, també a la Costera –de Crespins– i a la Plana –de Veo.

N'hi ha una gravació cantada per Maria del Mar Bonet (caldrà donar les dades).

8.2 En el poema, el bolero sembla que es balla o s'imagina ballat **al camp o a la muntanya** –*les sendes* (vers 2)–, sota **només la llum de la lluna**, en una nit de lluna plena: *Queia tota la lluna* (vers 1).

8.3 *Les mans enceses*, sens dubte, es refereix a la mobilitats de les mans, que es mouen **com flames**. La mobilitat dels múscles es menor que la de les mans: *canten*, **com una veu** seguint la música.

8.4 **Imatge d'un cànter i d'una dona duent-lo abraçat a la font.** El ball, segons el poema, s'acaba que el ballador **abraça de costat** la balladora, passant-li **un braç per la cintura**.

9 "Cançó de la rosa de paper" p 24

Classificació temàtica: *l'autoritat i el poble, els altres.*

Aquest poema caldrà comparar-lo amb "Cançó de la lluna" p 33.

9.1 *La rosa de paper* sens dubte fa referència a una realitat **fràgil**, que deu tindre a veure amb la **imaginació, la creativitat, la llibertat...** El poeta, en aquest punt, sembla volgutament **ambigu**. Podria ser, fins i tot, un símbol de la poesia.

9.2 Després de morir ella, *les mans del poble es passen una rosa de paper* (versos 19 i 20), la mateixa que havia fet ella, o una d'equivalent. En podem deduir que **les nostres il·lusions**, algunes de les nostres **accions, ens sobreviuen**.

9.3 Per causa de la rosa de paper, *el poble creia altra volta* (vers 25), va trobar **una fe, una il·lusió noves**, que abans no tenia.

9.4 La rosa de paper produïa un sentiment de **sorpresa, d'admiració**, pels seus efectes inexplicables: *ningú no va saber què tenia...* (versos 26-28).

9.5 Les autoritats, davant l'existència de la rosa de paper, inicien la **repressió**, per tal de destruir-la: *va manar l'ajuntament que fos cremada la rosa i varen regirar les cases* (versos 29-36)

9.6 Per què les autoritats hi van reaccionar així? El poeta no ho explica. Podríem entendre que és la reacció més natural de l'autoritat. Perquè vol destruir allò que no controla? Perquè la rosa de paper induïa a la rebel·lió? En tot cas, la resposta a aquesta pregunta se l'ha de fer el lector.

9.7 La rosa de paper va **sobreviure a la persecució** de l'autoritat: *la rosa no aparegué, ningú no en sabia res*, i al final de tot *com una consigna, / circula secretament / de mà en mà per tot el poble, / una rosa de paper*. (versos 36-40).

10 "Nen que agafes la pedra del sòl alegrement" p 28

Classificació temàtica: *haver de viure*.

10.1 Al poema hi ha una presència important del **lèxic culte**:

terra	sòl (versos 1, 9 i 10)
sota, baix de	dessota (vers 2)
lluny, més allà	enllà (vers 6)
perquè	car (vers 7)
queda, espera	roman (vers 2)
inclinat-se	acotar-se (vers 10)
alguna cosa	quelcom (vers 11 i 13)

10.2 En aquest poema tenim un text instructiu.

10.3 Al poema hi trobem una invitació a la confiança, a la **curiositat confiada**: *no penses que al dessota la pedra, atent, roman un escorpi* (versos 2-3). Aquesta idea es desenvolupa fins al vers 13 i, aleshores, el poeta fa referència a **una altra mena de curiositat: la que precedeix la pregunta**; això ja pertany, però, a una altra etapa (versos 14 i 15). Vol dir més enllà de la infantesa? La infantesa s'acaba amb les preguntes? L'autor no s'hi pronuncia.

11 "Goig del carrer" p 29

11.1 Treballem el **lèxic**: sinònims o definicions de paraules difícils del poema:

alegria	Goig (títol)
alegria	joia (vers 1)
omplir	reblir (vers 2)
pardal	teuladí (vers 12)
cavalls de guerra	corsers (vers 14)
volta semiesfèrica	cúpula (vers 20)
ràpid	rabent (vers 21)
quedar-se parat, esbalaït	estupor (vers 21)
xiquets	nins (vers 24)
buscar	cercar (vers 28)

11.2 Hi ha imatges que suggereixen la **natura**, un **jogu**et o la **fira** i, tot alhora, un moviment (**córrer**, **volar**, **rodar**):

les herbes i les llebres
un teuladí de fang amb dues plomes pintades de / fugina
un cavalcar corsers de cartó, grocs i verds / com en una sardana de joguet

Completa la graella:

<i>les herbes i les llebres</i>	la natura	córrer
<i>un cavalcar corsers de cartó, grocs i verds / com en una sardana de joguet</i>	la fira	rodar
<i>un teuladí de fang amb dues plomes pintades de / fugina</i>	un joguet	volar

El joguet és un **xiulit d'argila**, que cal omplir d'aigua perquè xiule quan hi bufem.

La fira, o una de les seues "rodes" o atraccions més emblemàtiques: el **cavallets**.

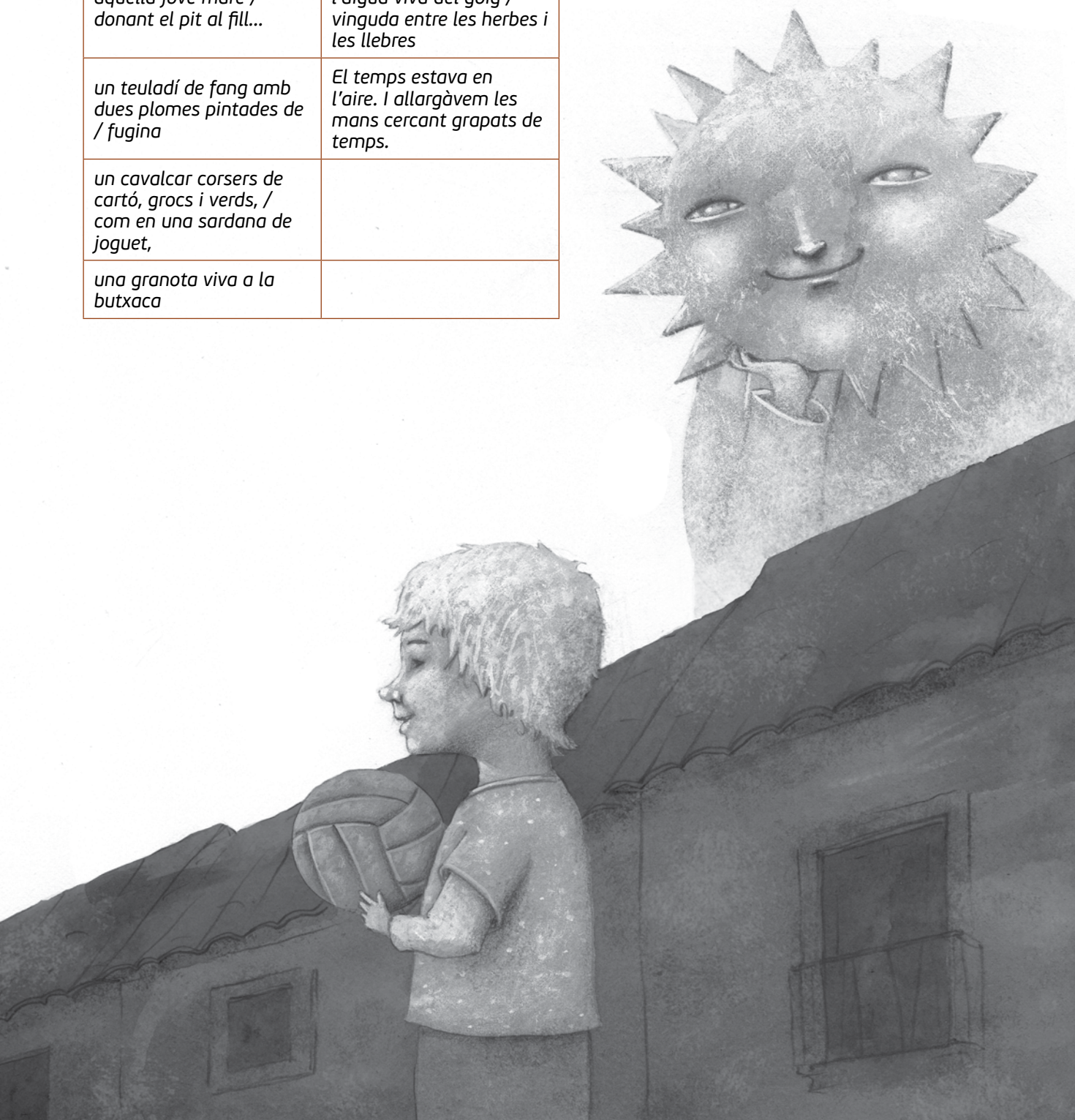

11.3 Les imatges del poema: escenes **realistes** o **imaginatives**.

realistes	imaginatives
<i>desitjant bona nit al matrimoni vell</i>	<i>La joia pura del carrer / ens va reblir les mans de tendres grapats d'aigua</i>
<i>aquella jove mare / donant el pit al fill...</i>	<i>a tots els músculs era l'aigua viva del goig / vinguda entre les herbes i les llebres</i>
<i>un teuladí de fang amb dues plomes pintades de / fugina</i>	<i>El temps estava en l'aire. I allargàvem les mans cercant grapats de temps.</i>
<i>un cavalcar corsers de cartó, grocs i verds, / com en una sardana de joguet,</i>	
<i>una granota viva a la butxaca</i>	

11.4 Si comparem els poemes "Goig del carrer" amb "La vida contada a un nen del veïnat", veurem que hi ha el mateix **rebuig dels valors absoluts, dels grans conceptes o abstraccions**: *la Vida* (amb majúscula) al segon poema o *el temps* al primer: la part més important són **els moments amables**, aparentment insignificants, dels quals dona en els dos poemes una llarga sèrie d'exemples.

12 “El mes de maig que precipita” p 32

Classificació temàtica: *L'amor, la primera joventut*

12.1 Treballem el lèxic:

accelera	<i>precipita</i> (vers 1)
pit	<i>sina</i> (vers 3)
llancen l'àncora d'un vaixell a la mar	<i>ancoren</i> (vers 6)
tristesa	<i>malenconia</i> (vers 9)

12.2 Hi apareixen tres grups: *les jovenetes* o *les joves* (versos 3 i 10), *les casades* (vers 8) i *els mariners* (vers 5 i 10).

12.3 La **coloma** de Picasso és un símbol de **la pau** que el pintor feia servir reiteradament als seus llenços. És un símbol pres de la Bíblia: **Noé** la va amollar des de dins l'arca i, quan hi va tornar amb una **rameta d'olivera**, ell va saber que havia acabat el diluvi.

És totalment imprevist que duga un **julivert** al bec, i també que ploie. El poeta no diu clarament què significa el canvi, però podem deduir que, amb la coloma plorosa, hi tenim una referència a *les casades*. El julivert, al contrari que la rosa, l'espina, el llorer, l'olivera, etc..., no té cap significació simbòlica en la tradició literària, es tracta d'una originalitat d'Estellés: és un símbol de **la cuina**? De la decepció de les esperances de les dones casades dins el matrimoni?

13 “Cançó de la lluna” p 33

Classificació temàtica: “Cançó de la rosa de paper” p 24

Aquest poema té una relació molt íntima amb la “Cançó de la rosa de paper”.

13.1 El poema oposa **la lluna de la muntanya** i **la lluna de la ciutat**.

13.2 Cada lluna es caracteritza amb atributs molt diferents:

La lluna de la muntanya :	La lluna de la ciutat
<i>molt neta</i> (vers 5)	<i>gastada</i> (vers 14)
<i>molt clara</i> (vers 6)	<i>molt trista</i> (vers 15)
<i>ens agermana</i> (vers 10)	<i>llunyana</i> (vers 16)
<i>creure i creure</i> (vers 11)	
<i>mirar-nos a la cara</i> (vers 12)	
<i>...un món on els homes</i>	
<i>es miraran cara a cara:</i>	
<i>cada paraula que diguen</i>	
<i>serà més que una paraula.</i> (versos 29-32)	

13.3 Els versos **17-24** es refereixen a **la lluna de la ciutat**.

13.4 La *lluna de la muntanya* té una expressió sinònima en *lluna de bosc i fageda* (vers 9). Suggereix la natura, silenci, solitud.

13.5 La fageda és un bosc de fajos o faigs:

arbre	arbreda
àlber	albereda
pi	pineda o pinar
roure	roureda
faig	fageda
alzina	alzineda o alzar

13.6 Cada lluna té a veure amb formes diferents d'entendre la convivència entre els humans:

La *lluna de la ciutat* s'ha de relacionar amb **insolitud**, la **desconfiança**:

vés a la teua i a casa.

Si la mires et fotran

un ganivet per l'espatla,

et robaran la cartera,

la muller i l'esperança. (versos 20-24)

La *lluna de la muntanya*, alhora que suggereix una certa solitud o individualitat (oposició muntanya-ciutat), representa **el contrari**: *ens agermana* (vers 10), *mirar-nos a la cara* (vers 12), amb la **fe** i amb la **il·lusió**: *la lluna de creure i creure* (vers 11).

13.7 Si comparem la "Cançó de la lluna" amb la "Cançó de la rosa de paper" (p 24), hi trobem algunes semblances i diferències fonamentals. Les més importants són:

Equivalència entre la rosa de paper i la lluna de la muntanya, que simbolitzen la fe i la il·lusió, tant individuals com col·lectives:

El poble creia altra volta (vers 25)

lluna de creure i creure (vers 11)

L'amenaça o el perill per a aquesta il·lusió és diferent: per a qui posseeix la rosa de paper ho són **les autoritats** (vers 30), mentre que per a qui mira la lluna ho són **els altres**, un altres indefinits i anònims: *et fotran un ganivet per l'espatla...* (versos 21-24).

14 "El primer pis, venint del cel, era el nostre" p 36

Classificació temàtica: *Marit i muller, l'amor a casa.*

14.1 Es tracta d'un **amor en matrimoni**, o de parella que conviu regularment en un mateix espai domèstic: tots viuen en un mateix pis (títol), ella va amb *davant* (vers 8, 22, 34 i 36), hi ha *roba al fil d'aram* estesa (vers 44).

14.2 És o era un matrimoni o **parella feliç, enamorada**: *Els pits se n'eixien /alegres per dalt* (versos 9 i 11); *M'agradava veure't / amb un davantal / que et feia més nua...* (versos 21-23); *Enormes els besos* (vers 29).

14.3 Analitzem el **títol**: *El primer pis, venint del cel*, pujant per l'escala, seria **l'últim pis**.

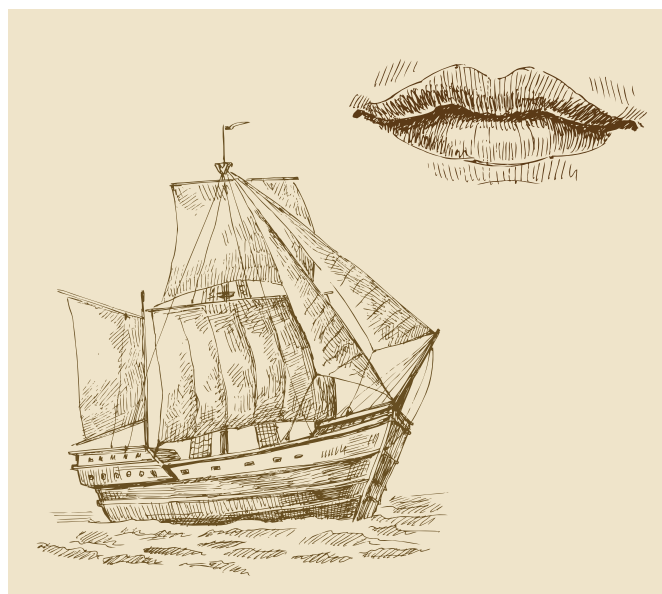
14.4 Suposem que no hi havia ascensor, suposició molt lògica per als anys 40, quan era jove el poeta, per tant, ell i la seua muller serien **pobres**.

14.5 La paraula *cel* vol dir "paradís" i "espai que envolta la terra". El poeta la fa servir en els dos sentits: com a enamorats pobres vivien alhora en el paradís i en l'últim pis de l'escala.

14.6 El poeta juga amb:

La **polisèmia** o **ambigüitat** de la paraula *cel*, en el doble sentit de "paradís" i "espai que envolta la terra".

La **ironia**: dir que és el primer pis venint del cel deixant entendre que era, òbviament, l'últim.

15 “Deixa’m que et pense, que t’invente, deixa” p 39

Classificació temàtica: *Marit i muller, l'amor a casa.*

15.1 La frase **fer estelles** vol dir partir o trencar en estelles o ascles (trossos **irregulars** que tendeixen a ser **estrets, llargs, punxeguts**), un material d'una certa rigidesa.

S'estellen la **fusta**, el **vidre** o l'**os**.

No s'estella el ferro, ni els metalls, ni cap material mínimament flexible.

15.2 Una remarca morfològica: els **faç** estelles per els **faig** estelles.

faç és la forma antiga, tradicional i encara viva en el parlar d'algunes comarques valencianes. El present de subjuntiu **faça** o **faci** prové precisament de *jo faç*, no de *jo faig*.

15.3 L'**espai** de l'amor és casolà, quotidià, la **casa pròpia**:

la porta oberta... tota la casa, obert el balcó sobre la plaça, geranis en la reixa del balcó (versos 2-4)
la llima en l'alacena dins la tassa (vers 7).

15.4 Hi conviuen **dues vivències** del temps:

El pas del temps:

el rossinyol... es queixa (vers 5), el cant del rossinyol a la matinada anuncia la fia de la nit (*Romeu i Julieta*)
el vent els fulls del calendari passa (vers 6)

El temps aturat:

la lluna sempre lluna i sempre la mateixa (vers 8)
com et volia abans (vers 9)

15.5 El **silenci** és una part important del medi o espai de l'amor:

que et mire sense dir-te res (vers 10)
trie els silencis i m'agraden grans (vers 13)
els faç estelles amb el bes (vers 14).

15.6 **El bes fa estelles el silenci**, és una imatge poètica que ens pot fer traure diverses conclusions. Potser aquestes:

Cal que el **silenci** siga molt **profund, delicat**, perquè es faça estelles amb un soroll tan suau com és un bes.

El **bes** pot ser tan **apassionat**, produir una vivència interior tan forta que faça la impressió d'un trencament, d'un esclat.

16 “Canten ocells al dematí al balcó” p 40

17 “Canten els cors en el capvespre” p 42

23 “Aquest mar que sabem” p 53

Comentari **comparatiu** dels **tres poemes**:

Classificació temàtica *Els infants perduts i altres veus de la natura.*

- Després de llegir o rellegir els tres poemes, els alumnes donen una paraula per a cada **definició** o **sinònim** dels que figuren a la llista següent:

“Canten ocells al dematí al balcó”

crepuscles	cap al tards (vers 3)
atrevisc	gose (vers 5)

“Canten els cors en el capvespre”

cap al tard	capvespre (vers 1)
caure rodant per terra	rodola (vers 4)
cant	càntic (vers 4)
acaçades, perseguides	empaitades (vers 7)
ascles	estelles (vers 9)
crits	clam (vers 10)
xiquetes	nines (vers 13)
obri	desclou (vers 16)
ball en cercle	sardana (vers 19)

ingènues	càndides (vers 2)
prima, fina	tènue (vers 3)
horabaixa	capvespre (vers 3)
xiquets	nins (vers 4)
criden	clamen (vers 4)
joia	goig (vers 9)
secret, propi	íntim (vers 9)
voreres	voravies (vers 12)
poqueta nit	vespre (vers 14)

- 2 Els tres poemes comparteixen un tipus de realitat semblant, que podríem definir triant entre els següents conceptes oposats:

	observada	imaginada	X
	viscuda	somiada	X
X	fantàstica	realista	
X	màgica	quotidiana	

- 3 Dels tres poemes, només en "Canten ocells al dematí al balcó" **al costat de la realitat màgica**, somiada o imaginada (versos 7-9), tenim **també la realitat quotidiana** o viscuda: *Canten ocells al dematí al balcó. / Escolte els becs i l'aleteig constant. / Als cap al tards, de vegades, retornen... Senzillament ara anotava uns fets.* (versos 1-9)

- 4 Tots tres poemes comparteixen la **presència d'unes veus** misterioses i llunyanes.

poema	citació	versos
"Canten ocells al dematí al balcó"	<i>La veu del mar retorna veus d'infants, veus d'uns infants com perduts dintre d'un bosc, en arribar l'acabament del dia.</i>	7-9
"Canten els cors en el capvespre"	<i>Canten els cors en el capvespre. En el capvespre sona el bosc. De no sé quines serralades Rodola el càntic com un tro. Cançons del cor en el capvespre. Remors de mar al caragol.</i>	1-6
"Aquest mar que sabem"	<i>¿Quants nins clamen al bosc llunyaníssim del mar? Es perderen al mar i ploreu, jo ho sé bé.</i>	3-4

- 5 Les veus sembla que **no sempre** procedeixen **dels mateixos personatges**. En "Canten ocells al dematí al balcó" i "Aquest mar que sabem" sí que són veus **d'infants perduts** al mar (versos 7-8) o *nins* que *s'enduu* el mar (versos 4-5), mentre que en "Canten els cors en el capvespre" les veus són d'un misteriosos **cors**, que tampoc no sabem si són cors de persones o corals de cantors. Segurament el poeta va voler expressar-se amb aquesta ambigüitat.

- 6 Aquestes veus misterioses el poeta les sent sempre **a la mateixa hora**: *l'acabament del dia* ("Canten ocells..." vers 9), *el capvespre* ("Canten els cors..." versos 1 i 5), *capvespre* o *vespre* ("Aquest mar..." versos 3 i 14).

- 7 "Canten els cors en el capvespre" potser és la **visió màgica** suggerida per un fenomen natural: una **tempesta** o tronada. Ho argumentarem en les activitats següents (8 i 9).

- 8 En **Remors de pluja o de donzelles** (vers 11) el poeta ens dóna una **clau** prou segura per interpretar el poema com a recreació poètica d'una tronada a la muntanya: ens diu, molt clarament, que **confon** els impactes de les **gotes** de pluja amb els **passets** d'unes donzelles

- 9 Interpreta les següents metàfores, totes del poema "Canten els cors en el capvespre":

rodola el càntic (vers 4): **llarg, irregular i potent**, com un cos voluminós i pesant que redola.

empaitades oliveres (vers 7): les agita o sacseja un **vent fort**?

obre de sobte el gira-sol (vers 20): apareix la **lluna**? Tractant-se del **capvespre**, sent un cos **redó**, la part il·luminada de la lluna sempre **reflecteix la llum del sol...** D'altra banda, el poema s'acaba **amb l'aparició de la lluna**, que és com **s'acabaria una tempesta** al vespre o poqueta nit, en restar el cel net de núvols.

18 "Sabia que vindries, que ja era" p 44

Classificació temàtica: *Les dimensions de l'amor.*

18.1 Les **natures** o els **àmbits** de l'amor: en aquest poema, l'autor defineix l'amor donant-li els atributs de: **festiu, sagrat, heroic, poètic i primaveral**:

festiu	parar taula dignament (vers 2) enramar (vers 3)
sagrat	d'aquell que sent / la pentecosta de l'amor, l'advent (versos 6-7) avemaries i vitralls (vers 13)
heroic	d'aquell que sent /... /... en el vent el gran crit de la bandera. (versos 6 i 8)
poètic	enramar el vent / amb les paraules de la primavera. (versos 3 i 4) vindries, ara, / amb un escàndol de sonets i roses. (versos 10 i 11)
primaveral	enramar el vent / amb les paraules de la primavera. (versos 3 i 4) i tots els blats novells de la tarara. (vers 14)

19 "Amor i amor quan plou i quan fa sol" p 47

Classificació temàtica: *Les dimensions de l'amor.*

19.1 Per al poeta, l'amor és **una gran cosa**, qüestió de **màxims**, li ompli **tota la vida**.

Aquesta idea de màxims, de totalitat, la dóna:

Als versos 1, 2, 5, 6 i 8: l'amor és **una cosa** i, alhora, **el seu contrari** (idea de **totalitat**).

La pluja és una **metàfora**, significa **l'amor**: quan plou, la pluja **ho ompli tot**, al nostre voltant (idea de **totalitat**).

En el vers 12, *D'amor de cap a peus vinc amarat*, el fet que vinga **amarat** es correspon amb la imatge de la **pluja**: l'amor és com la pluja i ell no ha fet res per arrecerar-se.

Amarat es **sinònim** de 'xopat' o 'xop'.

Amarat i no simplement banyat, o humit, o eixut, perquè ha volgut banyar-se o mullar-se **al màxim**.

19.3 Per al poeta l'amor comporta **pressa**. Ho dóna a entendre de diverses maneres:

i a la taula i al llit, al primer crit (vers 3) és una forma ben popular de significar el màxim de pressa.

i l'oli socarrant-se en el cresol (vers 4): si l'oli es socarra, es consumeix, s'acaba la llum i, per tant, cal afanyar-se abans de quedar-se a fosques.

L'amor és **atrevit, enardit i decidit** (vers 7): per tant, insisteix en la mateixa idea d'ímpetu, de pressa.

20 "Ai si possible fos" p 48

Classificació temàtica: *Les dimensions de l'amor.*

20.1 Aquest poema no comporta dificultats de comprensió. Després de llegir-lo els alumnes, podem demanar-los un simple resum, escrit oral del contingut o significat, que podria seguir aquest breu qüestionari:

1.1 Quin és el dubte del poeta?

Si cap serà *possible* tanta felicitat com cabria al cor d'ella, de la seua enamorada. Potser la nostra capacitat de felicitat és superior, doncs, a la que la realitat ens en pot proporcionar.

1.2 Què pot voler dir *astre sense òrbita*?

Ella té una personalitat molt poderosa, independent, no depén de res superior a ella.

1.3 Què creus que vol dir *¿des de quin món il·luminat*?

Continua la metàfora còsmica aplicada a ella: si pregunta de *quin món* vol dir 'quin altre món' que dóna per descomptat que ella pertany a un altre món, a una realitat diferent.

21 "Cançó de bressol" p 50

22 "Avui, que faria sis mesos" p 51

24 "És així, si us plau" p 54

25 "Anem anant" p 56

26 "Em posareu entre les mans la creu" p 58

Classificació temàtica: *la mort.*

Aquest grup de cinc poemes presenta poques dificultats de comprensió. A les poques paraules que pugen ser-ho, els mateixos alumnes haurien d'aclarir-los el significat, preguntant o consultant el diccionari.

Proposem que els alumnes llisten els cinc poemes amb una autonomia total, anant a la seua. Després s'hi pot fer un col·loqui. Algunes qüestions fonamentals a tractar, serien:

- 1 En quins poemes l'autor parla de la mort de forma **burlesca**, com de broma o despreocupadament, com si fóra un **joc infantil**?

En "És així, si us plau" (plaure: 'si us agrada', més que no 'per favor') i en "Anem anant".

- 2 Saps què vol dir **coll de figa i morro tort**?

Rodar el coll i fer amb la boca un gest de dolor. Es basa en la frase feta *fer coll de figa*, que vol dir 'morir-se'.

- 3 Saps què és una **llapassa**?

Una planta que s'aferra a la roba. Hi ha la frase feta *s'apaga com una llapassa* (equivalent a 'és un embafós', 'és un pesat' o 'un plom'). Té una forma inconfusible: tiges llargues i flexibles, amb les fulles disposades totes juntes, fent com una corona al voltant de la tija.

- 4 En quins altres parla de la mort amb més tendresa, amb més pietat?

En "Cançó de bressol", "Avui, que faria sis mesos" i "Em posareu entre les mans la creu".

- 5 En quin parla de la pròpia mort.

En "Em posareu entre les mans la creu".

- 6 En quin inclou o integra una cançó popular valenciana? De quin de gènere es tracta?

En "Cançó de bressol", als quatre darrers versos.

- 7 Compara "Cançó de bressol" (p 50) i "Avui, que faria sis mesos" (p 51). De què parla?

De la mort d'una filla. Pel títol del segon sabem que no va arribar al mig any de vida.

Activitats per als alumnes

Abans de llegir

Una proposta interessant abans de la lectura és visualitzar amb els alumnes alguns dels materials audiovisuals al voltant de la biografia i dels poemes de Vicent Andrés Estellés. Ací teniu alguns enllaços i recomanacions:

Reportatge *Poeta de meravelles, Vicent Andrés Estelles.*

Enllaç: <http://www.youtube.com/watch?v=WBJfVp90sP8>

Resum: Un reportatge que fa un passeig poètic pels seus versos. En el documental podrem disfrutar dels versos d'Estellés recitats per ell mateix. L'escoltarem en diferents moments de la seua vida, parlant del que, per a ell, és la família, l'amor que professa per Isabel, la seua dona, o la profunda tristesa i el dolor que pateix quan mor la seua filla de només tres mesos.

Durada: 30:27 minuts

Reportatge emés el 24/03/2012

Poema *La rosa de paper*, cantada per Miquel Gil. Inclòs al disc *X Marcianes*.

Enllaç: <http://www.vilaweb.tv/rosa-de-paper-miquel-gil>

Durada: 3:04 min

Música de poetes

En aquest espai virtual trobareu diferents cançons a partir dels poemes de Vicent Andrés Estellés. A més de les cançons, hi trobareu també una sèrie de continguts complementaris sobre recursos poètics, que pot ser d'utilitat tant per al públic en general com per treballar des de diferents àmbits disciplinaris

Enllaç: <http://www.musicadepoetes.cat/app/musicadepoetes/servlet/org.uoc.lletra.musicaDePoetes.Poeta?autor=21&pg=1>

Després de llegir. Activitats complementàries¹

FITXA DE LECTURA

Títol de l'obra:

Autor:

Dibuixos:

ANDANA EDITORIAL

Col·lecció: **Núm.:**

Any de publicació: **Pàgines:**

1 "Jocs prohibits" (p 13)

1.1 On diu el poeta que li agradaria escriure?

2.2 De quina casa creus que es tracta? Amb quina època de la seua vida es deu relacionar?
.....

3.3 Saps què és una andana?

4.4 Què vol dir encara que m'estiga lleig de dir-ho?
.....

5.5 En altres parts del poema, fa alguna afirmació que es puga relacionar amb el sentiment de vergonya?
.....

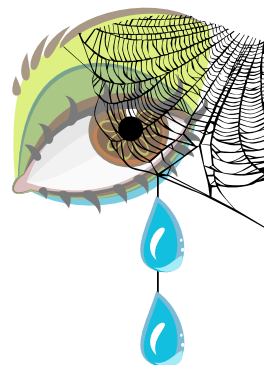
6.6 El poema consta de dues parts. En una el poeta parla en sentit propi, en l'altra hi predomina el sentit figurat. Sabries identificar-les? Tant en l'una com en l'altra, hi trobem una confessió de l'autor. Assenyala-les.
.....
.....

¹Andana Editorial autoritza la reproducció d'aquest material amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció ni la transmissió sota cap forma ni per cap mitjà electrònic o mecànic del llibre al qual fan referència aquestes activitats.

- 1.7 La imatge la teranyina desenvolupant un tema únic de cristall i música és difícil d'interpretar. Si la comparem amb un fragment d'un altre poema del mateix autor, potser podem proposar-li un sentit concret:

*No hi havia a València dos cames com les teues.
Dolçament les recorde, amb els ulls plens de llàgrimes,
amb una teranyina de llàgrimes als ulls.*

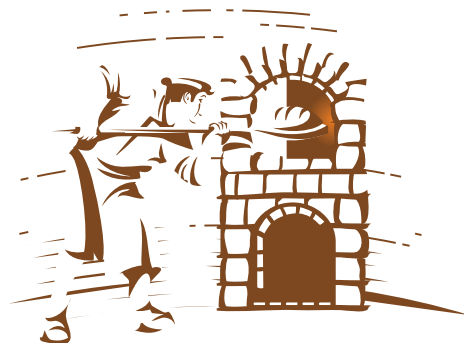

2 "L'ofici" (p 14)

- 2.1 A qui es refereix realment la segona persona, el *tu* del poema?
- 2.2 Localitza les frases que es puguin transformar, passant-les de segona a primera persona del singular, i fes-ho.
- 2.3 D'on diu l'autor que li prové l'impuls d'escriure? Cita els versos on ho diu. De quina època de la seua vida creus que parla?
- 2.4 Amb què es compara el poeta? Per què?
- 2.5 Quina mena de ferida creus que és?
- 2.6 Tenim una descripció bastant completa de l'ofici de forner, amb tot un conjunt de termes que s'hi refereixen. Sabries relacionar cada definició amb la paraula corresponent del poema?

- : Cistella resistent, feta de canya, joncs, vímet,
per a tindre el pa o altres coses.
- : Ramulla i fulles seques de pi.
- : Conjunt de formes allargades posades en
paral·lel i lligades.
- : Mesclar i remenar, fer una pasta.
- : Agranar la cendra del forn.
- : Cambra construïda dalt del forn.
- : Pasta fermentada que es barreja amb una altra pasta per fer-la fermentar,
com ara per fer **pujar** el pa.

3 "La vida contada a un nen del veïnat"

- 3.1 Estem davant un text de caràcter expositiu, argumentatiu, instructiu...? En algun moment es trenca aquest caràcter?

.....

- 3.2 Com interpretes la frase *Ja t'has menjat el berenar*? A qui va adreçada? Qui la diu? Qui creus que imagina o pensa sobre el conte de Déu, l'home i la Vida? Qui li interromp el pensament?

.....
.....
.....

- 3.3 Amb quina frase del poema podem relacionar aquesta interrupció?

.....

- 3.4 Quin era el problema de l'home davant la Vida?

.....

- 3.5 Com reaccionava davant el problema? N'hi havia prou? Era prou satisfactòria la seua reacció?

.....
.....

3.6 Busca al poema les paraules que corresponen a les definicions:

- : Peça de teixit, o altre material, absorbent
amb què s'embolca el baix ventre dels xiquets
que encara no retenen les seues evacuacions.
- : Recipient de vidre o terrissa per a contenir oli.
- : líquid groc, explosiu molt potent.

3.7 En què s'assemblen aquestes dues situacions? (versos 12 i 13):

com qui duu un nen de bolquers
com qui duu un setrill de nitroglicerina

.....

3.8 Què li passava a l'home quan volia mostrar la seua vida als altres?

.....

3.9 Podríem dir, doncs, que la Vida és meravellosa i extraordinària i, alhora, una cosa normal i corrent? Per què?

.....

4 "M'agraden molt les albergínies"

4.1 Com li ha fet les albergínies?

.....

4.2 Relaciona amb paraules del poema:

- : s'hi pot posar aigua, vi, cervesa...
- : tallades
- : peixos prims i plans, semblants als llenguados.
- : ajornar

4.3 Què diu que farà ell per la cuinera? Creus que ho diu seriosament? Com cal interpretar les seues paraules?

.....

5 "M'estime molt, de bon matí, treballar el meu hort"

5.1 Associa amb paraules o frases del poema:

..... : vinclat.

..... : curts.

..... : birbar.

..... : encisams.

..... : hortalisses.

..... : obertures llargues i estretes en la terra.

5.2 Sabríeu datar el poema?

.....

5.3 Creieu que aquest poema es pot relacionar amb "Jocs prohibits" i amb "L'ofici"?

.....

5.4 Podríem dir que el poeta oposa dos mons, dos "temps" històrics diferents, que tanmateix coincideixen en el calendari, en un mateix dia, en un mateix moment. Hi estaries d'acord? Raona-ho.

.....

.....

.....

5.5 Què fa el poeta davant d'aquells dos mons o temps diferents?

.....

6 "Res no m'agrada tant" p 20

6.1 Associa amb les paraules corresponents que apareixen al poema:

..... : Però.

..... : Fàcil de partir.

..... : Adornar, especialment un carrer, escampant-hi
rama, fulles o flors.

..... : Part d'una sèrie que es realitza d'una sola
vegada, distintes capes en una pila de coses.

6.2 Busca al poema "Jocs prohibits" un sinònim per a pimentó. En coneixes alguna altre?

.....

6.3 L'autor barreja paraules cultes i col·loquials en un mateix text. Classifica les següents segons aquest criteri (assenyalant una creu a la casella) i fes-les coincidir amb el seu sinònim o expressió equivalent.

L'enlaire àvidament, eucarísticament.

Arribe a l'èxtasi, a l'orgasme.

Cloc els ulls i me'l fot

PARAULES	registre col·loquial	registre culte	sinònim
cloc (cloure)			tanque
èxtasi			exaltació
eucarísticament			solemnement
àvidament			amb moltes ganes
orgasme			un gran plaer
me'l fot (fotre-se'l)			me'l menge
enlaire (enlairar)			alce

7 "M'he estimat molt la vida" p 22

7.1 L'autor oposa dues formes d'entendre la vida. Com les defineix? Quant d'espai dedica a definir o caracteritzar l'una i l'altra?

.....

7.2 Compara els poemes "M'he estimat molt la vida" i "La vida contada a un nen del veïnat" (p 17). Quines diferències hi trobes?

.....

.....

.....

.....

8 "Bolero de l'Alcúdia" p 23

8.1 Què creus que pot ser el Bolero de l'Alcúdia?

.....

8.2 Segons el poema, on i quan es balla?

.....

8.3 Com podem interpretar les imatges les mans enceses (vers 8) i canten els muscles (vers 12), aplicant-ho als balladors?

.....

.....

8.4 Com és un cànter? Com el duïen quan anaven a la font a omplir aigua? Com s'acaba, per tant, l'escena del ball, al poema (versos 13-16)?

.....

.....

.....

9 "Cançó de la rosa de paper" p 24

9.1 Què pot significar o suggerir *la rosa de paper*?

.....

9.2 Què passa després de morir ella? (vers 15) Què en podem deduir?

.....

9.3 Quin efecte va tindre la rosa de paper sobre el poble?

.....

9.4 Com podem interpretar:

i ningú no va saber / què tenia aquella rosa, / una rosa de paper.

Quin sentiment els produïa la rosa de paper?

9.5 Com van reaccionar les autoritats davant l'existència de la rosa de paper?

.....

9.6 Per què les autoritats hi van reaccionar així?

.....

9.7 La rosa de paper va sobreviure a la persecució de l'autoritat?

.....

.....

.....

10 "Nen que agafes la pedra del sòl alegrement" p 28

10.1 Al poema hi ha una presència important del lèxic culte. Et donem alguns sinònims propis del llenguatge col·loquial perquè els hi associes:

terra	sòl
sota, baix de	
lluny, més allà	
perquè	
queda, espera	
inclinat-se	
alguna cosa	

10.2 Quin tipus de text és aquest poema: narratiu, argumentatiu...?

.....

10.3 Quina actitud aconsella el poeta que adopteu: desconfiança, confiança, pressa, paciència, curiositat, rivalitat, seguretat...? Hi fa diferències? Hi assenyalas etapes diferents? Quines?

.....

.....

.....

.....

11 "Goig del carrer" p 29

11.1 Associa els sinònims o definicions següents amb les paraules que els corresponen al poema:

alegria	Goig (títol)
alegria	
omplir	
pardal	
cavall de guerra	
volta semiesfèrica	
ràpid	
quedar-se parat, esbalaït	
xiquet	
buscar	

11.2 Hi ha imatges que suggereixen la natura, un joguet o la fira i, tot alhora, un moviment (córrer, volar, rodar):

les herbes i les llebres

un teuladí de fang amb dues plomes pintades de / fugina

un cavalcar corsers de cartó, grocs i verds / com en una sardana de joguet

Completa la graella:

<i>les herbes i les llebres</i>		
		rodar
	un joguet	

11.3 El poema és molt ric en imatges: n'hi ha que són extrems de la vida quotidiana, trossets de realitat domèstica, escenes de cada dia, diguem-ne "realistes" o "costumistes"; i també n'hi ha de més elaborades, escenes amb un component de fantasia o de somni, que en podríem dir "imaginatives". Classifica-les en aquests dos apartats:

*La joia pura del carrer / ens va reblir les mans de tendres grapats d'aigua
a tots els músculs era l'aigua viva del goig / vinguda entre les herbes i les llebres*

desitjant bona nit al matrimoni vell
aquella jove mare / donant el pit al fill...
un teuladí de fang amb dues plomes pintades de / fugina
un cavalcar corsers de cartó, grocs i verds, / com en una sardana de joguet,
una granota viva a la butxaca
El temps estava en l'aire. I allargàvem les mans cercant grapats de temps.

REALISTES	IMAGINATIVES
desitjant bona nit al matrimoni vell	La joia pura del carrer / ens va reblir les mans de tendres grapats d'aigua

11.4 Compareu aquest poema amb "La vida contada a un nen del veïnat" p 17. Llegiu-los atentament, l'un després de l'altre i comenteu en què s'assemblen.

.....
.....

12 "El mes de maig que precipita" p 32

12.1 Associa els sinònims o definicions amb les paraules que corresponen al text:

accelera	precipita (vers 1)
pit	
llancen l'àncora d'un vaixell a la mar	
tristesa	

12.2 Al poema apareixen tres grups de persones. Quins participen de l'alegria i quin en queda exclòs?

.....

12.3 Què és la coloma de l'amic Picasso? Què hi ha d'imprevist en el seu comportament?

.....

.....

.....

13 "Cançó de la lluna" p 33

13.1 Aquest poema es basa en una oposició fonamental, entre dos termes o símbols que tenen significats molt diferents. Sabries dir entre quins dos termes oposats?

.....

13.2 Com es defineix cada lluna?

La lluna de la muntanya:	La lluna de la ciutat
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

13.3 Els versos 17-24, a quina de les dues llunes creus que es refereixen: a la lluna de la ciutat o de la muntanya?

.....

13.4 Al poema hi ha una expressió sinònima de *lluna de la muntanya*. Quina és? Quines idees et suggereix?

.....

.....

.....

13.5 La *fageda* és un tipus de bosc constituït per un determinat arbre. Com que *fageda* és un derivat, no et serà difícil deduir com es diu l'arbre. Ompli els buits de la graella:

arbre	arbreda
àlber	albereda
	pineda o pinar
	roureda
	fageda
	alzineda o alzinar

13.6 Cada lluna té a veure amb formes diferents d'entendre la convivència entre els humans. Com apareixen caracteritzades al poema?

.....

.....

13.7 Comparem la "Cançó de la lluna" amb la "Cançó de la rosa de paper" (p 24). Quina semblança i quina diferència important hi trobem?

.....

.....

.....

14 "El primer pis, venint del cel, era el nostre" p 36

14.1 Entre la següent llista de temes, tria quin és el del poema que acabes de llegir. Raona-ho.

La casa dels pares, la terra.
Haver de viure.
L'autoritat i el poble, els altres.
L'amor, la primera joventut.
Marit i muller, l'amor a casa.
La taula, els plaers de cada dia.
Els infants perduts i altres veus de la natura.
La mort.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14.2 Creus que són, o eren, una parella o matrimoni feliç? Cita els versos on ho faça entendre.

.....

14.3 Analitzem el títol: *El primer pis, venint del cel*, quin pis seria pujant per l'escala?

.....

14.4 Suposem que no hi havia ascensor, suposició molt lògica per als anys 40, quan era jove el poeta. Des d'un punt de vista econòmic, com podríem dir que eren, el poeta i la seua muller?

.....

14.5 La paraula cel vol dir "paradís" i "espai que envolta la terra". En quin sentit la fa servir el poeta?

.....

14.6 Podem dir que el poeta, al títol del poema, fa servir la polisèmia o ambigüitat i la ironia. Quan o com és ambigu i quan és irònic?

.....

.....

15 "Deixa'm que et pense, que t'invente, deixa" p 39

15.1 Al darrer vers, l'autor diu sobre els silencis:

i [jo] els faç estelles amb el bes, després.

Què vol dir *fer estelles*? Posa exemples de materials que es poden fer estelles i que no es puguin estellar.

.....

.....

15.2 La frase *jo els faç estelles* potser us sona estranya, i de fet ho és. Quina seria la forma habitual i normativa de dir-ho?

.....

.....

15.3 Certament aquest poema parla de l'amor. D'una manera determinada d'entendre'l o de viure'l. Quin és l'espai físic d'aquest amor?

.....

15.4 A banda de l'espai físic, també és important el temps de l'amor. Quina mena de temps creus que hi predomina? El temps aturat o el temps en moviment?

.....

15.5 Un altre element és important encara en la definició del medi en què s'esdevé l'amor, a banda de l'espai físic i del temps. Quin és?

.....

15.6 Si ens fixem en els dos darrers versos:

trie els silencis i m'agraden grans,
i els faç estelles amb el bes, després.

Què pot voler dir *fer estelles el silenci amb el bes*?

.....

.....

16 "Canten ocells al dematí al balcó" p 40

17 "Canten els cors en el capvespre" p 42

23 "Aquest mar que sabem" p 53

1 Rellegint els tres poemes, hi trobaràs una paraula per a cada definició o sinònim dels que figuren a la llista següent:

crepuscles	
atrevisc	
cap al tard	
caure rodant per terra	
cant	
acaçades, perseguides	
ascles	
crits	

xiquetes	
obri	
ball en cercle	

ingènues	
prima, fina	
horabaixa	
xiquets	
criden	
joia	
secret, propi	
voreres	
poqueta nit	

- 2 Els tres poemes comparteixen un tipus de realitat semblant. Com la definiries? Per fer-ho, de cada parell de conceptes, tria'n un:

	observada	imaginada	
	viscuda	somiada	
	fantàstica	realista	
	màgica	quotidiana	

- 3 Només en un dels tres poemes hi apareix els dos tipus de realitat que hem vist (observada i imaginada, etc.). En quin?

.....

.....

.....

- 4 Quina altra característica o semblança fonamental comparteixen tots tres?

.....

.....

.....

5 Argumenta-ho fent les citacions corresponents:

poema	citació	versos
"Canten ocells al dematí al balcó"		
"Canten els cors en el capvespre"		
"Aquest mar que sabem"		

6 Aquestes veus misterioses el poeta les sent sempre a la mateixa hora, en els tres poemes. Quina?

.....

7 "Canten els cors en el capvespre" potser és la visió màgica suggerida per un fenomen natural. Sabries dir quin?

.....

8 Com justificaries, o quin significat donaries a la frase *Remors de pluja o de donzelles* (vers 11)?

.....

9 Interpreta les següents metàfores, totes del poema "Canten els cors en el capvespre":

rodola el càntic (vers 4)

empaitades oliveres (vers 7)

obre de sobte el gira-sol (vers 20)

.....
.....
.....

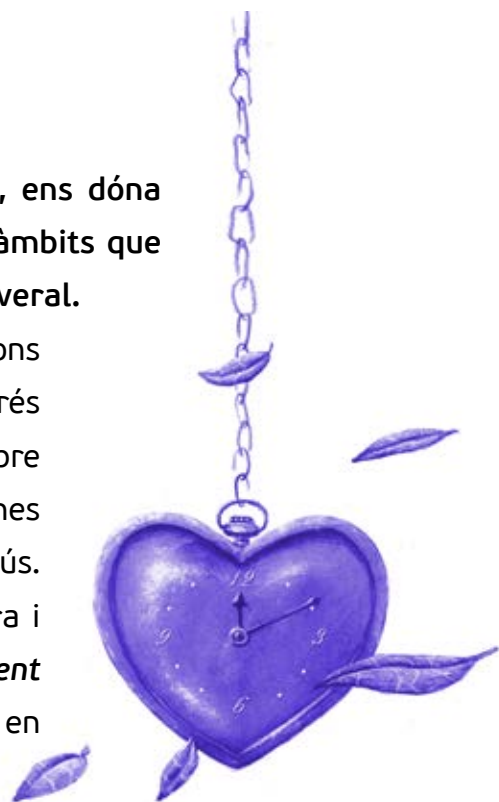

18 "Sabia que vindries, que ja era" p 44

Classificació temàtica: *Les dimensions de l'amor*

18.1 El poeta, en aquest sonet (dos quartets i dos tercets), ens dóna una idea de les dimensions de l'amor, de les natures i àmbits que comprén: és alhora festiu, sagrat, heroic, poètic, i primaveral.

Per exemple: la pentecosta i l'advent són dues celebracions religioses importants: la pentecosta, cinquanta dies després de la Pasqua, commemora la baixada de l'Esperit Sant sobre els apòstols; i l'advent, que comprén les quatre setmanes d'abans de Nadal, és el temps previ al naixement de Jesús. Les dues tenen en comú, per tant, el significat de l'espera i l'arribada de Déu. Per tant, la *pentecosta de l'amor* i l'*advent de l'amor* (vers 7) ens donen aquesta idea d'esperar l'amor en un sentit sagrat, com qui espera Déu.

Completa la graella:

festiu	
sagrat	<i>d'aquell que sent / la pentecosta de l'amor, l'advent (versos 6-7) avemaries i vitralls (vers 13)</i>
heroic	
poètic	
primaveral	

19 "Amor i amor quan plou i quan fa sol" p 47

19.1 En aquest sonet, l'autor torna a donar-nos una idea de les dimensions de l'amor: diries que, per a ell, és poca cosa o una gran cosa? És una qüestió de màxims o de mínims? És una part de la seua vida o li l'ompli tota?

.....

19.2 Com dóna aquesta idea?

.....

.....

.....

Fixa't en els versos 1, 2, 5, 6 i 8. Què vol dir? Com podríem resumir-ho en una frase?

Fixa't ara en els versos 9-11: la pluja és una metàfora. Quin significat té? Argumenta-ho.

.....

.....

Al vers 12, diu: *D'amor de cap a peus vinc amarat*. Amb quina imatge es correspon *amarat*?

Dóna un sinònim per a *amarat*.

Per què *amarat* i no simplement banyat, o humit, o eixut.

.....

19.3 Una altra idea que ens dóna el poeta sobre l'amor: creus que, per a ell, comporta pressa o paciència? Argumenta-ho.

.....

.....

.....

.....

20 "Ai si possible fos" p 48

20.1 Després de llegir el poema, resumeix el seu contingut:

Quin és el dubte del poeta?

.....

.....

Què pot voler dir *astre sense òrbita*?

.....

.....

Què creus que vol dir *¿des de quin món il·luminat*?

.....

- 21 "Cançó de bressol" p 50**
- 22 "Avui, que faria sis mesos" p 51**
- 24 "És així, si us plau" p 54**
- 25 "Anem anant" p 56**
- 26 "Em posareu entre les mans la creu" p 58**

Fem un col·loqui al voltant dels cinc poemes sobre la mort:

- 1 En quins poemes l'autor parla de la mort de forma burlesca, com de broma o despreocupadament, com si fóra un joc infantil?
.....
- 2 Saps què vol dir coll de figa i morro tort?
.....
- 3 Saps què és una llapassa?
.....
- 4 En quins altres en parla amb més tendresa, amb més pietat?
.....
- 5 En quin parla de la pròpia mort.
.....
- 6 En quin inclou o integra una cançó popular valenciana? De quin de gènere es tracta?
.....
- 7 Compara "Cançó de bressol" (p 50) i "Avui que faria sis mesos" (p 51). De què parla?
.....
.....
.....

Propostes didàctiques referides al llibre *La vida contada a un nen del veïnat*
(ISBN: 978-84-939445-5-1)

© Andana Llibres SL
València, 56, baix - 46680 Algemesí
www.andana.net

Dibuixos de miguel Ángel Díez